

Απόσπασμα από το βιβλίο:

Ο μακρύς και δύσκολος δρόμος της Αποκατάστασης: Αντιδράσεις της τοπικής κοινωνίας σε βιομηχανικές καταστροφές.

Τίτλος πρωτότυπου Άρθρου: “**Responses to Minamata disease**”, Sadami Maruyama, από την Έκδοση του Ο.Η.Ε., 1996

Τι σύνδεση μπορεί να υπάρχει μεταξύ μιας ελληνικής πόλης σήμερα και μιας πόλης στην Ιαπωνία το 1956;

Τι κοινό μπορεί να έχει η Ελληνική βιομηχανική πραγματικότητα με αυτήν της Ιαπωνίας;

Τι κοινό έχουν οι φόβοι αλλά και οι συνέπειες των πράξεων των ανθρώπων του τότε και του σήμερα;

Ποια μπορεί να είναι η διαφορά που μπορεί να ανατρέψει την ιστορική επανάληψη;

Το παρακάτω κείμενο-αφορμή γι' αυτά τα ερωτήματα, ανακάλυψε στο διαδίκτυο ο Θανάσης, το μετάφρασε η Ανδριάννα, το επιμελήθηκε ο Αλέξανδρος και θα το μοιράζουν με αγωνία πολλοί άλλοι. Μας αφορά όλους γιατί δείχνει το μέλλον μας που μπορούμε όμως να το αλλάξουμε αν...

Μετάφραση

Σαρρή Ανδριάννα

μέλος της ανεξάρτητης διαδικτυακής πρωτοβουλίας για το περιβάλλον

www.oikologio.gr

© The United Nations University, 1996

The views expressed in this publication are those of the authors and do not necessarily reflect the views of the United Nations University.

United Nations University Press
The United Nations University, 53-70, Jingumae 5-chome,
Shibuya-ku, Tokyo 150, Japan
Tel: (03) 3499-2811 Fax: (03) 3406-7345
Telex: J25442 Cable: UNATUNIV TOKYO

UNU Office in North America
2 United Nations Plaza, Room DC2-1462-70, New York, NY 10017,
USA
Tel: (212) 963-6387 Fax: (212) 371-9454 Telex: 422311 UN UI

United Nations University Press is the publishing division of the United Nations University.

Typeset by Asco Trade Typesetting Limited, Hong Kong
Printed by Permanent Typesetting and Printing Co., Ltd.,
Hong Kong
Cover design by J.-M. Antenen, Geneva

UNUP-926
ISBN 92-808-0926-1
03000 P

Αντιδράσεις στη νόσο Minamata

Sadami Maruyama

Εισαγωγή

Η Minamata είναι μια Ιαπωνική πόλη με πληθυσμό 34.000 κατοίκους στη βορειοδυτική ακτή του νομαρχιακού διαμερίσματος Kumamoto στο νησί Kyushu. Η πόλη απλώνεται πάνω από έναν μικρό ποταμό που εκβάλλει στον κόλπο Minamata, μια διακλάδωση της ημιπερικραγμένης θάλασσας Shiranui (Yatsushiro). Η θάλασσα αυτή έχει μήκος περίπου 80 χιλιόμετρα, πλάτος 16 χιλιόμετρα και χωρίζεται από τον ανοικτό ωκεανό από μια σειρά μικρών νησιών με ορεινούς όγκους.

«Νόσος» Minamata είναι η ονομασία που δόθηκε στην τοξίνωση (δηλητηρίαση) υδραργύρου η οποία εκδηλώθηκε σε ανθρώπους που κατανάλωσαν μολυσμένα θαλασσινά, αλιευμένα από τον κόλπο Minamata και τα γειτονικά παράκτια ύδατα, στην περίοδο που ακολούθησε τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, αποβλήθηκε στη θάλασσα μεθυλδράργυρος, ως ανεπιθύμητο υποπροϊόν επεξεργασίας ακεταλδεΐδης από τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις της επιχείρησης Chisso Company Limited που εδρεύει στη Minamata.

Σχεδόν σαράντα χρόνια έχουν περάσει από τον Μάιο του 1956, τότε που αναγνωρίστηκε επίσημα η νόσος Minamata αλλά, παρά την επείγουσα ανάγκη για ανακούφιση των θυμάτων και αποκατάσταση των περιοχών αλείας, αυτά και πολλά άλλα ζητήματα παραμένουν ανεπίλυτα. Αν και η επίλυση είναι πολύπλοκη λόγω της διασποράς και της ποικιλομορφίας των θυμάτων, η αργή κι ανεπαρκής αντίδραση οφείλεται κυρίως στις ενέργειες ατόμων και οργανισμών που περιέπλεξαν και τράβηξαν σε μακρός τη διαδικασία αποκατάστασης.

Στο παρόν κεφάλαιο δίνεται έμφαση στην πλευρά των θυμάτων κι εστίαση στον τρόπο με τον οποίο η αποφυγή της κυβερνητικής κι εταιρικής ευθύνης για την καταστροφή, ματαίωσαν τις όποιες προσπάθειες παροχής

της απαιτούμενης ανακούφισης και αποκατάστασης. Ακόμη, παρέχονται ενδείξεις για το τι μπορεί να γίνει, ώστε να επιταχυνθεί η αποκατάσταση σε κάθε τοπική κοινωνία που έχει υποστεί ζημιές από παρατεταμένη περιβαλλοντική καταστροφή και παρέχονται καθοδηγητικές συμβουλές ώστε να αποτραπεί επανάληψη παρόμοιων καταστάσεων σε άλλες περιοχές.

Η περιοχή της Minamata

δευτερογενή θύματα υποβλήθηκαν σε μια σωρεία άλλου είδους απωλειών (π.χ. οικονομικών, κοινωνικών, ψυχολογικών).

Ποιά είναι τα θύματα της νόσου Minamata;

Είναι αναγκαίο να υπάρξει μια πληρέστερη κατανόηση των θυμάτων της νόσου Minamata προτού αναλύσουμε την αντίδραση που υπήρξε στην καταστροφή. Τα θύματα μπορούν να διαιρεθούν σε δύο ομάδες – πρωτογενή και δευτερογενή. Τα πρωτογενή θύματα υπέστησαν φυσικές ανικανότητες και γενική σωματική εξασθένηση, ενώ τα

Από τις 31 Μαρτίου 1993, ο επίσημος κυβερνητικός έλεγχος επιβεβαιώνει 2.255 θύματα (εν ζωή ή νεκρά), άλλα 2.376 άτομα προσπαθούν ακόμη να αναγνωρισθούν επισήμως ως θύματα, ενώ ο αριθμός των ατόμων που αρνούνται την αναγνώριση ανέρχεται σε 12.503. Ο πραγματικός αριθμός των θυμάτων

αναμφισβήτητα υπερβαίνει τους επίσημους, αφού ένας άγνωστος αριθμός πέθανε από την νόσο χωρίς αναγνώριση ή επέλεξε να μην υποβάλει αίτηση για να την αποκτήσει. Ορισμένοι παθολόγοι υπολογίζουν ότι τουλάχιστον οι μισοί από τους 200.000 ανθρώπους που έζησαν κατά μήκος της ακτής της θάλασσας Shiranui προς τα τέλη της δεκαετίας του '50 προσβλήθηκαν από κάποια μορφή δηλητηρίασης υδραργύρου.

Ασθενείς που απεβίωσαν όταν η νόσος προχώρησε σε οξεία φάση υπέφεραν απίστευτα, ενώ άλλοι που επέζησαν φέρουν ακόμη έντονα σωματικά και ψυχολογικά σημάδια. Όσοι εμφανίζουν δευτερεύοντα συμπτώματα όπως αταξία (προβλήματα στον προσανατολισμό και την ισορροπία) και κατατονία, εκδηλώνουν συχνά ενδείξεις νευρολογικής διαταραχής και διανοητικής υστέρησης. Όλα αυτά δυσχεραίνουν κάθε πτυχή της καθημερινότητας τους, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας και των κοινωνικών τους σχέσεων. Πολλά παιδιά προσβλήθηκαν από την ασθένεια προτού καν γεννηθούν μέσω μετάδοσης από τον πλακούντα της μητέρας τους.

Δυστυχώς, δεν υπάρχει αποτελεσματική φαρμακευτική αγωγή για την νόσο της Minamata. Προ πάντων, δεν υπάρχει καμία δυνατότητα αποκατάστασης των νευρικών κυττάρων που καταστράφηκαν από μεθυλδράργυρο. Πρακτικά, ούτε μία έρευνα δεν έχει διεξαχθεί ή δρομολογηθεί για ανεύρεση πιθανών τρόπων θεραπείας. Τα πρωτογενή θύματα της νόσου δεν μπορούσαν να εργαστούν και ήταν αναγκασμένα να καλύψουν τα ίδια τα υπέρογκα έξοδα της ιατρικής αγωγής και περίθαλψης, τα οποία συνήθως μεταφέρονταν στις οικογένειες των θυμάτων, αφού η αλληλοβοήθεια μεταξύ των οικογενειακών μελών, αποτελεί παράδοση στη συγκεκριμένη κοινότητα. Έτσι, πολλές φτωχές οικογένειες υποβάλλονταν σε αιματηρή οικονομία και κατέφευγαν σε μέσα ή άτομα που ποτέ δε θα επέλεγαν, προκειμένου να ανταπεξέλθουν. Μέχρι το τέλος του 1959, μόνο το 43% των οικογενειών που είχαν προσβεβλημένα από τη νόσο μέλη, λάμβαναν κάποιου είδους κρατική βοήθεια. Ολόκληρα νοικοκυριά βρέθηκαν αντιμέτωπα με την οικονομική κατάρρευση.

Η διάσημη φωτογραφία του W.Eugene Smith

Τη κατάσταση επιδείνωσε ακόμη περισσότερο, το γεγονός πως τα ζοφερά συμπτώματα της νόσου ήταν πρωτόγνωρα κι επομένως ιδιαίτερα απειλητικά. Η αποκαλούμενη «παράξενη ασθένεια» φόβιζε τους κατοίκους που στράφηκαν εναντίον των θυμάτων, θεωρώντας τα φορείς μεταδοτικής ασθένειας. Η κυβερνητική πρακτική απολύμανσης κι απομόνωσης των ασθενών σε νοσοκομεία, έδωσε βάση σε αυτούς τους φόβους. Έτσι, οι ασθενείς έχασαν την υποστήριξη μιας, κατά κανόνα, φιλικής και συνεργατικής κοινότητας, στερήθηκαν την αλληλοβοήθεια και οι οικογένειές τους εξοστρακίστηκαν από τους γείτονες.

Όταν η αιτία της ασθένειας Minamata τελικά εντοπίστηκε, οι άνθρωποι που ζούσαν ή ψάρευαν κοντά στη μολυσμένη περιοχή, δεχτήκαν ακόμη μεγαλύτερη πίεση από την υπόλοιπη κοινότητα. Το γεγονός ότι τα ψάρια ήταν το μέσο διάδοσης της νόσου, ακρωτηρίασε την αλιεία. Όχι μόνο μειώθηκαν τα αλιεύματα στη περιοχή εξαιτίας της ρύπανσης, αλλά απαγορεύτηκε αυστηρά και η πώληση των τοπικών ψαριών. Αποτέλεσμα ήταν, οι ψαράδες να καταληφθούν από εμμονή ότι η νόσος ίσως εξαπλωθεί και έκαναν τα πάντα ώστε να την κρατήσουν μακριά τους. Οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί συγκάλυπταν μεθοδικά την ύπαρξη νέων κρουσμάτων δηλητηρίασης και οικογένειες που είχαν άτομα προσβεβλημένα από τη νόσο αποξενώνονταν και απομονώνονταν ολοένα και περισσότερο .

Ένα πράγμα ήταν ξεκάθαρο σε όλους: το φυσικό περιβάλλον υποβαθμιζόταν. Οι ενδείξεις της θαλάσσιας μόλυνσης ήταν ολοφάνερες, προτού η νόσος χτυπήσει τους ανθρώπους. Οι ψαρότοποι είχαν ήδη πρόβλημα. Μερικοί ντόπιοι ψαράδες προσπάθησαν να καταπολεμήσουν τη μείωση των αλιευμάτων στρεφόμενοι σε νέες τεχνικές αλίευσης και νέες τοποθεσίες, αλλά δίχως επιτυχία αφού η ρύπανση είχε εξαπλωθεί. Έτσι, άλλοι πούλησαν τις βάρκες τους κι αναζήτησαν εργασία στη στεριά, ενώ πολλοί άλλοι εγκατέλειψαν την περιοχή. Η εκτεταμένη μετανάστευση των θυμάτων ευθύνεται για το ότι κατατέθηκαν πολλές δικαστικές αγωγές κατά της Chisso, της Νομαρχίας του Kumamoto, και της εθνικής κυβέρνησης από άτομα που ζούσαν στην Οζάκα, το Τόκιο, Κιότο, Φουκουόκα, και αλλού.

Η νόσος της Minamata είναι χαρακτηριστική της σύγχρονης βιομηχανικής ρύπανσης στο βαθμό που εκδηλώνει ευρεία γεωγραφική διάδοση επιπτώσεων και θυμάτων. Επιπλέον, όπως άλλες καταστροφές βιομηχανικής ρύπανσης, οι περισσότερες συνέπειες επικεντρώνονται στις κατώτερες κοινωνικοοικονομικές ομάδες, όπως οι εργάτες στις βιομηχανίες του πρωτογενούς τομέα και εν προκειμένω οι ψαράδες και οι οικογένειές τους. Όμως το φυσικό περιβάλλον πάσχει εξίσου πολύ, και μαζί του όσοι βιοπορίζονται από τον τομέα του τουρισμού και της αναψυχής. Οι ακτές είναι ιδιαίτερα επιβαρυνμένες, ειδικά εκείνες που προσφέρουν δυνατότητα για ερασιτεχνικό ψάρεμα και περίπατους. Με άλλα λόγια, η νόσος Minamata ουσιαστικά έχει επιπτώσεις σε κάθε πτυχή της τοπικής κοινότητας. Τα περισσότερα από αυτά τα ζητήματα πρέπει να επιλυθούν, προτού μπορέσει κάποιος να ισχυριστεί ότι τα προβλήματα αποκατάστασης έχουν κατάλληλα αντιμετωπιστεί.

Επίσημη αναγνώριση της νόσου της Minamata και η πρώτη αντίδραση

Τα πρώτα σημάδια ότι κάτι δε πήγαινε καλά στις θάλασσες κοντά στη Minamata εμφανίστηκαν περίπου το 1949. Νεκρά ψάρια επέπλεαν στην επιφάνεια του κόλπου και τα οστρακόδερμα, όταν ανοίγονταν, ανέδιδαν μια εξαιρετικά δυσάρεστη μυρωδιά. Σύντομα, τα αλιεύματα άρχισαν να μειώνονται. Μέχρι το 1953, οι ντόπιοι ανέφεραν ότι γάτες «χόρευαν» σε κύκλους προτού πέσουν μέσα στα νερά του κόλπου. Επίσης παρατηρήθηκε ότι θαλασσοπούλια και κοράκια πετούσαν σπειροειδώς κι έπεφταν, εντελώς απροσδόκητα, στη θάλασσα. Σύντομα, σημειώθηκαν τα πρώτα κρούσματα της ασθένειας σε ανθρώπους.

Η άμεση απάντηση της τοπικής κυβέρνησης και των κατοίκων ήταν σθεναρή και αδιαμφισβήτητη. Από την πόλη της Minamata συστάθηκε μια ερευνητική επιτροπή, ενώ αξιωματούχοι της δημόσιας υγείας και η τοπική ιατρική ένωση κινήθηκαν γρήγορα, προκειμένου να εντοπίσουν την αιτία της ασθένειας και να αναζητήσουν προληπτικά μέτρα και κατάλληλες θεραπείες για τα θύματα. Μέσα σε δύο ή τρεις μήνες ήταν σαφές ότι οι περιοχές που είχαν πληγεί περισσότερο ήταν τα ψαροχώρια που βρίσκονταν κατά μήκος των ακτών του κόλπου. Ακόμη, προσδιορίστηκαν τα συμπτώματα μιας καθαρά μεταδοτικής ασθένειας. Γρήγορα, λήφθηκαν μέτρα έκτακτης ανάγκης. Οι ασθενείς εισάχθηκαν σε νοσοκομείο σε πτέρυγα απομόνωσης. Ορισμένοι εμπειρογνώμονες διατύπωσαν την άποψη πως ίσως πάσχουν από encephalitis japonica (ιαπωνική εγκεφαλίτιδα – ασθένεια του ύπνου). Άλλοι έκριναν ότι ίσως συνδεόταν με κάποια μεταδοτική ασθένεια κι έτσι η κυβέρνηση προέβη σε επανειλημμένες απολυμάνσεις στις περιοχές που παρουσίασαν μεγάλο ποσοστό κρουσμάτων.

Η «μέγγενη» της Chisso στη τοπική κοινωνία

Η αλλαγή στην ταχύτητα και την αποτελεσματικότητα των αντιδράσεων άρχισε, όταν άρχισαν και οι υποψίες πως η δηλητηρίαση των ψαριών με βαρέα μέταλλα ήταν ο κύριος ένοχος. Όταν τα βιομηχανικά απόβλητα της Chisso θεωρήθηκαν ύποπτα, υπήρξε φανερή μείωση των προσπαθειών να προσδιοριστεί η ασθένεια και να αποτραπεί η επιδείνωσή της. Το όλο θέμα πέρασε στα χέρια των νομαρχιακών κι εθνικών αρχών παρά στις τοπικές ομάδες. Στη πορεία, οι ντόπιοι έχασαν τη δυνατότητα να λύσουν άμεσα το πρόβλημα. Μέρος της ευθύνης για αυτή τη μη αποδοτική στροφή πρέπει να αποδοθεί στους κατοίκους της Minamata, είναι όμως σαφές ότι ο κύριος υπεύθυνος για την καταστροφή ήταν ο συνδυασμός των επιχειρηματικών πρακτικών που έδωσε προτεραιότητα στην παραγωγή και αγνόησε την περιβαλλοντική ρύπανση, και της επιμονής της κυβέρνησης να προωθεί τις βιομηχανίες με οποιοδήποτε κόστος - συμπεριλαμβανομένης της επικίνδυνης ρύπανσης.

Η αναρρίχηση της Minamata

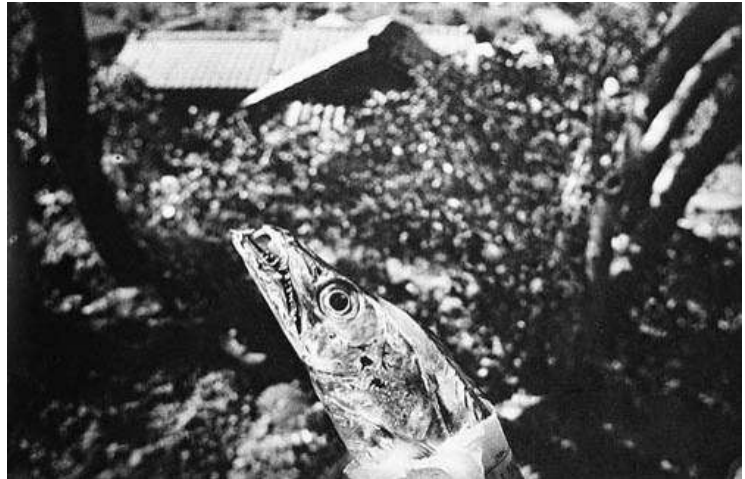
Η πόλη της Minamata αναπτύχθηκε με την επέκταση της Chisso. Όντως, η πόλη χρησίμευσε ως μοντέλο «εταιρικής» πόλης. Η διείσδυση της επιρροής της Chisso και των θυγατρικών εταιριών της αποδεικνύεται από διάφορες στατιστικές. Μεταξύ του 1956 και των αρχών της δεκαετίας του '70, το βιομηχανικό συγκρότημα καταλάμβανε το 68% της εδαφικής έκτασης της πόλης και κατανάλωνε το 93% των υδάτινων πόρων. Οι

επιχειρηματικές δραστηριότητες της Chisso αποτελούσαν το 30% των λιανικών πωλήσεων, απασχολούσαν το 19% του εργατικού δυναμικού και συντηρούσαν το 66% της ναυτιλιακής δραστηριότητας.

Από το αρχές της δεκαετίας του '60, καθώς η Chisso άρχισε να επενδύει σε πετροχημικές επιχειρήσεις σε άλλα μέρη, άρχισε να μειώνει τα οικονομικά της συμφέροντα στη Minamata. Παρόλαυτα, η επιχείρηση εξακολουθούσε να είναι κυρίαρχη δύναμη στην κοινότητα (Nakamura 1975). Για παράδειγμα, το 1960 και παρά τις προνομιακές απαλλαγές, η Chisso αποτέλεσε το 49% των συνολικών φορολογικών εσόδων της πόλης (Funaba 1973). Η Chisso ήταν ο «κουμπάρς» της Minamata (Chisso 1955). Ωστόσο, τα ηγετικά στελέχη της εταιρίας θεωρούσαν πως η επιρροή της Chisso στη δημόσια πολιτική ήταν ανεπαρκής, αφού η εταιρία υπέδειξε στα μεγαλοστελέχη να εμπλέκονται σε δημοτικές υποθέσεις και έτσι, διασφάλισαν ότι η δημόσια πολιτική θα εναρμονιζόταν με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της Chisso.

Η επέκταση της συμμετοχής της εταιρίας στην τοπική κυβέρνηση ξεκίνησε στη περίοδο της ταχείας ανάπτυξης μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το 1925, η επιχείρηση κατέβασε δικούς της υποψηφίους στις τοπικές εκλογές για το Δημοτικό Συμβούλιο. Ο διευθυντής εγκαταστάσεων ήταν μεταξύ των επτά ατόμων που εκλέχθηκαν στο συμβούλιο, ενώ δήμαρχος εκλέχθηκε ένας πρώην διευθυντής του εργοστασίου. Στην εικοσαετία από το 1950 έως το 1969, εκτός μιας σύντομης περιόδου, τη θέση του δημάρχου κατείχε ο διευθυντής του εργοστασίου της Chisso.

Η διείδωση στη διακυβέρνηση δεν ήταν ο μόνος τρόπος με τον οποίο η επιχείρηση Chisso πήρε στα χέρια της τον έλεγχο της τοπικής κοινότητας. Αναπροσδιοριζόμενοι ως «Chisso Minamata,» οι εταιρικοί ηγέτες προωθούσαν την πεποίθηση ότι εταιρία και κοινότητα μοιράζονταν ένα «κοινό πεπρωμένο». Αυτοί και άλλοι ελιγμοί εξηγούν την επιτυχία της Chisso να αναλάβει τον έλεγχο του δήμου αλλά δεν εξηγούν την ανευθυνότητά της ως διαχειρίστρια του τοπικού περιβάλλοντος και της υγείας των κατοίκων. Από την αρχή η επιχείρηση είχε ιστορικό στην πρόκληση ζημιών στο περιβάλλον.

Περιβαλλοντική καταστροφή πριν από την νόσο

Το 1925, οι ψαράδες της Minamata απαιτήσαν αποζημίωση από τη Chisso για τη ζημία που προκλήθηκε από τη ρύπανση των υδάτων. Τους εξαπάτησαν δίνοντας τους μια αποζημίωση «της παρηγοριάς» (*mimaikin*) και ζητώντας τους να παραιτηθούν από τη διαδικασία των καταγγελιών. Η ρύπανση όμως, δεν σταμάτησε κι έτσι το 1943 και το 1954 ακολούθησαν νέες καταγγελίες. Σε όλες τις περιπτώσεις, η Chisso εκμεταλλεύτηκε τη δύναμή της ώστε να περιορίσει τα ποσά των αποζημιώσεων στο ελάχιστο δυνατό ποσό.

Οι ντόπιοι γνώριζαν κι άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα που οι αιτίες τους εντοπίζονταν σε δράσεις της Chisso, όπως η ρίψη αποβλήτων στο λιμάνι της πόλης που προκάλεσε το φράξιμο του από λυματολάσπη και προκάλεσε προβλήματα στη ναυτιλία. Καπνός, σκόνη, θόρυβος και κραδασμοί ήταν συχνά φαινόμενα. Επικίνδυνα αέρια επέφεραν απώλειες στη συγκομιδή και τα δέντρα.

Οι καταγγελίες για τη ρύπανση αντιμετώπιζονταν πάντα απευθείας από την ίδια την επιχείρηση χωρίς την επέμβαση της δημοτικής Αρχής της Minamata. Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε καμία παροχή βοήθειας στους πολίτες από τις τοπικές Αρχές. Αυτό, που σε άλλη περίπτωση θα είχε αναδειχθεί σε κοινωνικό πρόβλημα και θα έκρινε απαραίτητη τη διαμόρφωση μιας δημόσιας πολιτικής, εκτράπηκε σε μια σειρά ιδιωτικών ρυθμίσεων μεταξύ της εταιρίας και των θιγομένων ατόμων. Αυτός ο τρόπος αντίδρασης στη βιομηχανική ρύπανση ήταν που έβαλε τις βάσεις για τον μετέπειτα ανεπαρκή χειρισμό της νόσου Minamata.

Ελιγμοί για την αποφυγή απαγόρευσης αλίευσης

Μέτρα ώστε να αποτραπούν νέες εξάρσεις της νόσου Minamata έπρεπε να είχαν ληφθεί αμέσως μόλις προσδιορίστηκε η αιτία, όμως καμία τέτοια ενέργεια δεν πραγματοποιήθηκε. Όταν έγινε ξεκάθαρο ότι τα μολυσμένα ψάρια και τα οστρακόδερμα ήταν οι κύριοι φορείς των τοξινών, έπρεπε να είχε υιοθετηθεί αμέσως η καθολική απαγόρευση της αλίευσης. Αντ' αυτού, η νομαρχιακή κυβέρνηση της Kumamoto υποστήριξε ότι η

επιβολή μιας τέτοιας απαγόρευσης θα ήταν παράνομη, αφού δεν είχαν δηλητηριαστεί όλα τα θαλασσινά στον κόλπο. Έτσι, η κυβέρνηση ζήτησε από τους ψαράδες να απέχουν εκούσια (!) από την αλιείωση στον κόλπο και να μη πωλούν ψάρια από αυτόν. Αλλά όσοι παρέβαιναν την απαγόρευση ούτε τιμωρούνταν, ούτε επιβλήθηκαν. Με τον καιρό, η περιοχή των μολυσμένων νερών επεκτάθηκε και η ασθένεια διαδόθηκε σε όλη τη παράκτια περιοχή της θάλασσας Shiranui. Αν και υπήρξε δημόσια πίεση για να αλλάξουν οι ισχύοντες νόμοι και να επιβληθεί υποχρεωτική απαγόρευση, δεν έγινε καμία ενέργεια για τροποποίηση της νομοθεσίας.

Εδώ ήταν μια από τις αποτυχίες της κυβέρνησης. Ζήτησε από τους ψαράδες να αποδεχτούν ένα μονόπλευρο αυτοπεριορισμό, ενώ στη Chisso έδωσε έμμεση έγκριση να συνεχίσει την απόρριψη αποβλήτων. Στην πορεία, καμία αναλυτική προειδοποίηση για τον κίνδυνο κατανάλωσης μολυσμένων θαλασσινών δεν δόθηκε στους ντόπιους. Τα καθημερινά αλιεύματα συνέχισαν να διανέμονται και ο αριθμός των προσβεβλημένων απόρων αυξήθηκε. Αν είχε επιβληθεί απαγόρευση εξαρχής, πιθανόν η ασθένεια να είχε ελεγχθεί στα πρώτα της στάδια. Ακόμη και σήμερα (1996), καμία ενέργεια δεν έχει γίνει προς αυτή τη κατεύθυνση, αν και υπάρχουν δικαστικές μάχες σε εξέλιξη για την απόδοση ευθυνών αυτής της αμέλειας. Μέχρι στιγμής, τρεις αποφάσεις έχουν εκδοκαστεί στα κατώτερα δικαστήρια, δύο εκ των οποίων έκριναν τους κυβερνητικούς διοικούντες αμελείς.

Εμπόδια στον προσδιορισμό της αιτίας της νόσου Minamata

Οι πρώτες έρευνες για τη νόσο Minamata διεξήχθησαν από τη Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Kumamoto. Σύντομα αποκαλύφθηκε ότι υπεύθυνες για τη νόσο ήταν οι τοξίνες που εντοπίστηκαν στα θαλασσινά του κόλπου, ωστόσο οι ακριβείς αιτίες δεν ήταν εύκολο να προσδιοριστούν. Η Chisso και αξιωματούχοι της κυβέρνησης πήραν τη θέση ότι, χωρίς την αδιάφυστη απόδειξη συγκεκριμένης αιτίας ή αιτιών, δεν μπορούσε να ληφθεί κανένα δραστικό δημόσιο μέτρο. Έτσι, οι ερευνητές αναγκάστηκαν να ξεκινήσουν μια σειρά από κοπιώδεις και χρονοβόρες πειραματικές δοκιμές κάθε πιθανής τοξίνης. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο δήμαρχος της Minamata ενημέρωσε επισήμως το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ότι για τη νόσο ίσως ευθύνονταν αγροτοχημικά που χρησιμοποιήθηκαν στις καλλιέργειες. Αυτή η ενέργεια στερούταν επιστημονικής βάσης και είναι αντιπροσωπευτική των πολλών προσπαθειών να αποπροσανατολιστεί η δημόσια προσοχή από τα απόβλητα της Chisso.

Νόσος Minamata

Στα τέλη του 1959, η ιατρική ομάδα έρευνας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η υπεύθυνη τοξίνη για την νόσο Minamata ήταν ένας συγκεκριμένος τύπος οργανικού υδραργύρου. Οι ψαράδες και οι ντόπιοι πρόθυμα αγκάλιασαν αυτό το συμπέρασμα και άσκησαν αρκετή πίεση ώστε να αναγκάσουν τη Chisso να σταματήσει τη απόρριψη απόβλητων στη θάλασσα. Όμως η εταιρία αμφισβήτησε την αξιοπιστία της έρευνας κι επέμεινε να διευκρινιστούν οι μηχανισμοί που προκάλεσαν το σχηματισμό του μεθυλυδραργύρου. Οι εκπρόσωποι της προέβλεπαν διάφορα αντεπιχειρήματα, τα οποία παρότι υποστηρίχθηκαν συχνά από πανεπιστημιακούς καθηγητές που εκτελούσαν χρέη πληρωμένων σύμβουλων στην επιχείρηση, βασίζονταν σε ψευδείς πληροφορίες και στερούσαν έγκυρης επιστημονικής βάσης. Παρόλαυτα, καθυστέρησαν την επίσημη αναγνώριση του μεθυλυδραργύρου ως ένοχης ουσίας, αποτρέποντας έτσι την αιτιώδη σύνδεση μεταξύ της Chisso και της νόσου. Παραδόξως, η έρευνα της ίδιας της Chisso είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι ρύποι υδραργύρου ευθύνονταν για την νόσο Minamata, αλλά τα αποτελέσματα της έρευνας δε δόθηκαν ποτέ προς τα έξω. Όλοι αυτοί οι ελιγμοί επιβράδυναν την αποτελεσματική αντίδραση απέναντι στη νόσο.

Η δημόσια προσοχή εκτράπηκε επίσης από τον διακανονισμό των αγωγών που είχαν ασκήσει η αλιευτική βιομηχανία και τα θύματα της νόσου κατά της Chisso. Τότε (Δεκέμβριος 1959) επικρατούσε η γενική αίσθηση ότι η ασθένεια υποχωρούσε και δεν αποτελούσε πλέον κοινωνικό πρόβλημα. Έτσι, η δημόσια προσοχή μετατοπίστηκε και πάλι σε άλλα θέματα.

Το 1963, η ομάδα ιατρικής έρευνας του Πανεπιστημίου Kumamoto δημοσίευσε τελικά μια επίσημη έκθεση όπου γνωστοποιούσε ότι η υπεύθυνη ουσία για τη νόσο ήταν ο μεθυλυδράργυρος που εντοπίστηκε στα βιομηχανικά απόβλητα του εργοστασίου της Chisso. Και η επιχείρηση και η κυβέρνηση εμφανίστηκαν αδιάφορες. Η θέση τους ήταν πως η νόσος, ως κοινωνικό πρόβλημα είχε λυθεί.

Συμπυωματικά, ένα νέο ξέσπασμα δηλητηρίασης οργανικού υδραργύρου εμφανίστηκε σύντομα στη λεκάνη του ποταμού Agano του νομαρχιακού διαμερίσματος Niigata (1965). Και πάλι οι ρυπογονες ουσίες είχαν

αποβληθεί από βιομηχανία και πάλι η παραβάτης εταιρία - η Showa Denko K.K. - αρνήθηκε να αναγνωρίσει ότι ήταν ο δράστης. Αλλά αυτή τη φορά, η δημόσια ανησυχία για την περιβαλλοντική ρύπανση είχε αυξηθεί και η εθνική κυβέρνηση αναγκάστηκε να διερευνήσει διεξοδικά τη νόσο. Τα γεγονότα αυτά, οδήγησαν στη δημοσίευση επίσημης δήλωσης για την αιτία της νόσου Minamata, η οποία περιγραφήκε ως «μεθυλικές ενώσεις υδραργύρου που παρήχθησαν στις εγκαταστάσεις οξεικού εξόξ ακεταλδεΐδης της Chisso στη Minamata.»

Σιγά-σιγά, η αιτία της ασθένειας Minamata αναγνωρίστηκε κι επίσημα, αλλά η όλη διαδικασία διήρκεσε 12 χρόνια, αφότου εμφανίστηκαν τα πρώτα συμπτώματα σε ανθρώπους. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι κυβερνητικοί φορείς και οι ηγέτες της επιχείρησης καθυστέρησαν την επίσημη αναγνώριση και τα προσβεβλημένα από τη νόσο άτομα δεν έλαβαν αποζημίωση. Οι κυβερνητικοί έλεγχοι και οι κανονισμοί για τα βιομηχανικά απόβλητα παραβλέφθηκαν χωρίς καμία σοβαρή προσπάθεια να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το πρόβλημα.

Προσπάθειες να σταματήσει η απόρριψη μολυσμένων αποβλήτων

Στις αρχές του 1957, ο συνεταιρισμός των ψαράδων της Minamata κάλεσε τη Chisso να σταματήσει τη ρίψη αποβλήτων μολυσμένων με υδράργυρο στον κόλπο. Το αίτημα περιελάμβανε δύο μέρη: (α) ότι «η απόρριψη αποβλήτων στη θάλασσα πρέπει να σταματήσει» και (β) ότι «πρέπει να δημιουργηθεί μηχανισμός επεξεργασίας υδάτινων αποβλήτων και να υποβάλλονται στοιχεία που θα επιβεβαιώνουν την αβλαβή φύση τους μετά την επεξεργασία.» Αν αυτές οι προτάσεις είχαν γίνει αποδεκτές, η αιτία της ρύπανσης θα είχε εξαλειφθεί και θα είχε καθυστερήσει η περαιτέρω διάδοση της νόσου. Αλλά η Chisso απέρριψε κατηγορηματικά τα αιτήματα του συνεταιρισμού και δεν επίστευσε την δημιουργία βελτιωμένων εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων. Μέχρι τότε, οι ντόπιοι προτιμούσαν να αποφεύγουν τη κατανάλωση θαλασσινών από τον κόλπο, με αποτέλεσμα ο αριθμός νέων κρουσμάτων δηλητηρίασης να μειωθεί. Έτσι, η εταιρία ήταν σε θέση να ισχυριστεί ότι το θέμα ήταν υπό έλεγχο και πως τα αιτήματα των ψαράδων μπορούσαν με ασφάλεια να αγνοηθούν.

Όμως, ένας νέος κύκλος ανησυχίας άρχισε το 1958, όταν νέα κρούσματα επιβεβαιώθηκαν στα χωριά του νοτίου άκρου της Minamata. Η Chisso αντέδρασε αλλάζοντας την περιοχή που έριχνε τα απόβλητα από τον κόλπο στα χαμηλότερα τμήματα του ποταμού Minamata. Σύντομα, εμφανίστηκαν νέα περιστατικά στην εκβολή. Σε αυτό το σημείο, οι περισσότεροι παρατηρητές θα είχαν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι παράγοντες της νόσου συνδέονταν στενά με τα απόβλητα, όχι όμως και η Chisso. Από την αρχή ως το τέλος έκαναν «ψευτοπαλώματα» και απέτυχαν να αναλάβουν οποιοδήποτε συγκεκριμένο βήμα κατά της μόλυνσης από τα βιομηχανικά απόβλητα.

Την επόμενη χρονιά (1959), νέα κρούσματα παρουσιάστηκαν σε όλες τις παράκτιες περιοχές κατά μήκος της θάλασσας Shiranui. Οι ψαράδες οργάνωσαν μια μεγάλης κλίμακας διαμαρτυρία ενάντια στη Chisso και απαίτησαν από την εταιρία «να διακόψει τη ρίψη αποβλήτων έως ότου ολοκληρωθούν οι εγκαταστάσεις για την επεξεργασία και τον καθαρισμό.» Το αίτημα στη νομαρχιακή συνέλευση άρχισε να γέρνει προς τη πλευρά των ψαράδων και ο κυβερνήτης συγκάλεσε μια ειδική συνάντηση της Συνέλευση προκειμένου να επιλυθεί το θέμα. Εντούτοις, το ιαπωνικό Υπουργείο Διεθνούς Εμπορίου και Βιομηχανίας (MITI) παρενέβη, για να δηλώσει ότι «το πρόβλημα των βιομηχανικών αποβλήτων έχει λυθεί.» Θα επιτρεπόταν στη Chisso να συνεχίσει τις λειτουργίες της, εάν σταματούσε τη ρίψη αποβλήτων στον ποταμό Minamata και αν ολοκλήρωνε γρήγορα τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας υδάτων.

Προβλήματα στην ανακούφιση των θυμάτων και τις αποζημιώσεις

Με μια απλοϊκή ματιά, μπορεί να φαινόταν πως η Chisso είχε λάβει κάποιου είδους αντίμετρων ενάντια στη ρύπανση. Μέχρι το τέλος του 1959 είχε ολοκληρώσει δύο εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων, όμως καμία από αυτές δεν ήταν αποτελεσματική στην απομάκρυνση οργανικών ενώσεων υδραργύρου. Γνωρίζοντας την αναποτελεσματικότητά τους, η εταιρία δεν διοχέτευσε ποτέ λύματα από την επεξεργασία ακεταλδεΐδης σε αυτές. Εντούτοις, στις επίσημες τελετές έναρξης, ο Πρόεδρος Chisso έκανε τη χερονομία να πει ένα φλιτζάνι νερό που είχε θεωρητικά υποβληθεί σε επεξεργασία! Φυσικά και δεν είχε γίνει κάτι τέτοιο, αλλά ο νομάρχης και οι παρευρισκόμενοι πίστεψαν το κόλπο. Στην πραγματικότητα, οι ψαράδες, οι κάτοικοι της Minamata και οι παρευρισκόμενοι είχαν υποστεί πλήρη εγκεφάλου από μια αποτελεσματική αλλά παραπλανητική δημοσιοσχεπτική καμπάνια.

Έκτοτε, η Chisso συνέλλεγε το λύματα από την επεξεργασία της ακεταλδεΐδης σε μια δεξαμενή και τα επαναδιοχέτευε προς επαναχρησιμοποίηση, χωρίς να λαμβάνει κανένα μέτρο για να σταματήσει τη ροή του μεθυλυδραργύρου. Αυτό πέρασε απαρατήρητο έως το 1968 όπου άλλαξε η επεξεργασία ακεταλδεΐδης και βαθμιαία, ο μεθυλυδράργυρος, αποβλήθηκε ως υποπροϊόν. Αλλά ένα τεράστιο ποσοστό ιζήματος μολυσμένου με υδράργυρο είχε ήδη αποβληθεί μέσα στη θάλασσα, συνεχίζοντας να μολύνει τα ψάρια και τα οστρακοειδή.

Περιθαλψη

Νόσος Minamata

Μετά την άμεση εισαγωγή ασθενών σε νοσοκομεία στα αρχικά στάδια της καταστροφής της Minamata, υπήρξαν ελάχιστες εξελίξεις στον τομέα της περιθαλψης. Μέχρι που άρχισε η εισαγωγή τους στο δημοτικό νοσοκομείο της Minamata το 1958, οι ιατρικές δαπάνες επιβάρυναν αποκλειστικά τα θύματα, ενώ κρατική μέριμνα για τα κλινική θύματα δεν υπήρξε για μια περίοδο πέντε ετών. Τον Ιούλιο του 1959, δημιουργήθηκε μια ειδική πτέρυγα στο δημοτικό νοσοκομείο που θα παρείχε θεραπεία στα θύματα της νόσου, όμως οι κλίνες δεν επαρκούσαν και τουλάχιστον 19 επιβεβαιωμένες περιπτώσεις περιθάλφθηκαν τελικά, σπίτι τους. Νήπια με συγγενή μορφή της νόσου Minamata υποβλήθηκαν σε μεγάλες αναμονές, προτού επιβεβαιωθούν ως επίσημα περιστατικά, επειδή η ιατρική διάγνωση αυτών των περιπτώσεων ήταν αργή, ενώ πολλά προσβεβλημένα νήπια δεν έλαβαν ποτέ καμία βοήθεια.

Οι αλλαγές στις μεθόδους διερεύνησης της νόσου και τα κριτήρια για τη θεραπευτική αγωγή, είχαν επίσης αντίκτυπο στα θύματα. Στην αρχή, πραγματοποιήθηκε ένα ευρύ επιδημιολογικό πείραμα, προκειμένου να εντοπιστούν τα αίτια της ασθένειας. Αλλά μόλις έγινε αντιληπτό ότι τα αίτια αφορούσαν τροφές μολυσμένες με βαρέα μέταλλα, οι μαζικοί προσυμπτωματικοί έλεγχοι (screening procedures) «πάγωσαν» και μεμονωμένα περιστατικά παραπέμφθηκαν σε τοπικούς παθολόγους. Με αυτά τα μέσα, τα πρότυπα για τη διάγνωση αποτέλεσαν οι οξείες περιπτώσεις που εκδήλωναν χρόνια συμπτώματα κι έτσι, πολλά άτομα που παρουσίαζαν ηπιότερα συμπτώματα αφέθηκαν χωρίς ιατρική παρακολούθηση.

Στα χρόνια που μεσολάβησαν από το 1956, η κυβέρνηση έχει εφαρμόσει σταδιακά πιο ολοκληρωμένα μέτρα για τη νόσο Minamata. Για παράδειγμα, στους ασθενείς που εκδηλώνουν συμπτώματα της νόσου αλλά δεν έχουν ακόμη επιβεβαιωθεί επίσημα ως θύματα, τους παρέχονται οι δαπάνες ιατρικής περιθαλψης και ένα μηνιαίο επίδομα νοσηλείας. Υπάρχει επίσης ένα νέο πρόγραμμα ιατρικής εξέτασης και διαχείρισης, το οποίο στοχεύει στη βελτίωση της υγείας και της υγιεινής των ομάδων κινδύνου. Μένει να αποδειχθεί εάν το πρόγραμμα θα καλύψει αποτελεσματικά τις ανάγκες των θυμάτων της νόσου. Ήδη, είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχει γραφειοκρατική πίεση ώστε να μειωθεί ο αριθμός των ατόμων που υποβάλλουν αίτηση για την πιστοποίηση τους ως θύματα, και ίσως τελικά, το πρόγραμμα «εξυπηρετεί» στην αποθάρρυνση όσων πρέπει να δεχθούν θεραπεία.

Αποζημιώσεις

Οι προσπάθειες των θυμάτων να εξασφαλίσουν αποζημιώσεις από τη Chisso και την κυβέρνηση συνεχίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια των σαράντα ετών που ακολούθησαν το 1956, ελάχιστα όμως επιτεύχθηκαν. Η «αποζημίωση της παρηγοριάς» έχει ήδη καταγραφεί ως παράδειγμα των προσπαθειών της εταιρίας να εμφανιστεί ως μεγαλόψυχη, χωρίς όμως, ούτε να αναγνωρίζει την ευθύνη της, ούτε να αποδέχεται την επιβάρυνση άλλων, πιο σημαντικών εξόδων. Εξαπτίας του εξοστρακισμού τους από την κοινότητα, τα θύματα βρέθηκαν σε αδύναμη θέση και δε μπορούσαν να αντιπαλέψουν απόπειρες τέτοιου είδους επίλυσης της δραματικής τους κατάστασης. Εάν δεν είχε υπάρξει η εμφάνιση της «δεύτερης ασθένειας Minamata» στη Niigata, η πολιτική «της κωλυσιεργίας» της Chisso θα είχε αποδώσει. Μόλις το 1973, συμφωνήθηκε ένα εφαρμόσιμο σύστημα αποζημιώσεων - 17 χρόνια αφότου αναγνωρίστηκε επίσημα η ασθένεια.

Οι αποζημιώσεις σχετίζονται άμεσα με τη διαδικασία πιστοποίησης της νόσου, αφού μόνο τα άτομα που έχουν επισήμως αναγνωρισθεί, έχουν δικαίωμα οικονομικού βοηθήματος. Αυτό αφήνει έξω από το σύστημα αρωγής πολλούς πάσχοντες, όπως επίσης όσους αρνούνται ή είναι στη διαδικασία της πιστοποίησης και όσους δεν έχουν ακόμη υποβάλλει αίτηση. Τα κριτήρια για την πιστοποίηση είναι πολύ αυστηρά και συνδέονται στενά με την εμφάνιση του συνδρόμου Hunter and Russell's. Μέχρι το 1970, είχαν πιστοποιηθεί ως θύματα λιγότερα από 121 άτομα. Τα θύματα που απορρίφθηκαν, έχουν καταθέσει προσφυγές κατά των μεθόδων screening (δοκιμασία διαλογής). Εντούτοις, παρά τη προφανή χαλάρωση των κριτηρίων, το νέο σύστημα εξέτασης που καθιερώθηκε το 1977, έχει οδηγήσει σε μια σχεδόν ολική άρνηση πιστοποίησης στους υποψηφίους.

Απογοητευμένοι πρώτα από τη Chisso και έπειτα από τις επίσημες διαδικασίες για τον ορισμό ποιός μπορεί να θεωρηθεί θύμα της νόσου, οι αδικούμενοι πολίτες ενέτειναν τις προσπάθειές διεκδίκησης αποζημίωσης και από την επιχείρηση και από την κυβέρνηση. Ο αριθμός εναγόντων σε όλα τα περιφερειακά δικαστήρια υπερέβη τελικά τα 2.000 άτομα. Σύντομα, τα δικαστήρια θέλησαν να περάσουν την δική τους κρίση για τη νόσο της Minamata,

κι έτσι γεννήθηκε μια νέα κατηγορία θυμάτων - εκείνοι που πιστοποιήθηκαν από τη δικαστική απόφαση παρά από τα ιατρικά στοιχεία.

Μέρος του αιτίας που η Chisso και η κυβέρνηση κωλυσιέργησαν για τη καταβολή αποζημιώσεων, ήταν οι εντυπωσιακές οικονομικές επιβαρύνσεις που θα δεχόταν η εταιρία εξαιτίας της νόσου. Το συνολικό ποσό των αποζημιώσεων προς τα θύματα και το πρόγραμμα απομάκρυνσης λυματολάσπης από τον κόλπο της Minamata «κατέφαγαν» τα εταιρικά κεφάλαια και κατέστησαν δύσκολη τη συνέχιση της λειτουργίας της Chisso. Η προοπτική να κλείσει η βιομηχανία και η εκδήλωση ευρείας δημόσιας υποστήριξης για την πρόληψη της ρύπανσης στην Ιαπωνία, κέντρισαν την κυβέρνηση να προστρέξει σε ενίσχυση της επιχείρησης. Η νομαρχιακή κυβέρνηση του Kumamoto εξέδωσε έντοκα γραμμάτια δημοσίου, και το κεφάλαιο που συνέλεξε το δάνεισε στη Chisso ως επιδότηση για τις αποζημιώσεις. Ακόμη, συμφωνήθηκε ότι η Chisso θα έπρεπε να εξοφλήσει το δάνειο στη νομαρχία με 150 δισεκατομμύρια γιεν (σημερινά χρήματα **970.489.020 ευρώ**) μέχρι το τέλος του 1992, με την πρόβλεψη να ακολουθήσουν επιπλέον πληρωμές αποζημιώσεων ανάλογα με το αποτέλεσμα των εκδικάσεων που θα ακολουθούσαν.

Μέτρα για την ενίσχυση της αλιείας

Η περιοχή εργασίας των ψαράδων μολύνθηκε αμέσως από τον υδράργυρο, αλλά στην αρχή - εκτός από την αύξηση του αριθμού τεχνητών σκοπέλων και την επέκταση της επιτρεπόμενων περιοχών για αλίευση - καμία άλλη ενέργεια ενίσχυσης δεν έγινε. Τα μέτρα αποδείχθηκαν ατελέσφορα και η τοπική αλιευτική βιομηχανία ήρθε αντιμέτωπη με επαπειλούμενη κατάρρευση. Τότε, η Νομαρχία του Kumamoto αποφάσισε να ενθαρρύνει τους ψαράδες να αλλάξουν την εργασία τους από τη αλίευση ψαριών στη τοπική παράκτια περιοχή, με την αλίευση καλαμαριών και σουπιών στο ανοικτό πέλαγος. Αλλά οι ψαράδες δεν ήταν εξοικειωμένοι με τον χειρισμό μεγαλύτερων σκάφων και του απαραίτητου εξοπλισμού και οι περισσότεροι δεν ήθελαν να περνούν πολύ ώρα στην ανοικτή θάλασσα. Ως αποτέλεσμα, η προσπάθεια «ναυάγησε». Δοκιμάστηκαν δίχως επιτυχία κι άλλες ιδέες για τη διάσωση της αλιευτικής βιομηχανίας, αλλά το επίπεδο δραστηριότητας ήταν αρκετά ικανοποιητικό ώστε να πείσει την εθνική κυβέρνηση και το ιαπωνικό Κοινοβούλιο πως το ζήτημα ήταν υπό παρακολούθηση. Οι περισσότερες ιδέες σχεδίων, στην πραγματικότητα, εγκαταλείφθηκαν δίχως ποτέ να υλοποιηθούν.

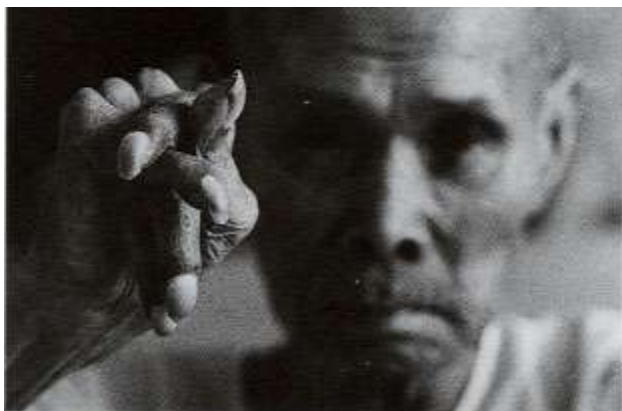
Νόσος Minamata

Η συνέχεια της ιστορίας των προσπαθειών των ψαράδων να λάβουν αποζημιώσεις αποκατάστασης είναι παρόμοια με αυτήν των θυμάτων της νόσου Minamata. Αρχικά, η Chisso αρνήθηκε να ανταποκριθεί στα αιτήματά τους (1958). Αφού αναγνωρίστηκε η ρύπανση υδραργύρου ως αιτία της ασθένειας, υποβλήθηκε από τους ψαράδες ένας νέος κύκλος προσφυγών για ενίσχυση (Ιούλιος 1959). Τελικά, το γραφείο του Δημάρχου διαπραγματεύτηκε μια συμβολική αποζημίωση από τη Chisso, που όμως, δεν θα έπρεπε να θεωρηθεί ως αποζημίωση για τα προβλήματα που συνδέονταν με την ασθένεια Minamata. Καθώς εμφανίζονταν ολοένα και περισσότερα κρούσματα της νόσου, οι σχέσεις μεταξύ ψαράδων κι εταιρίας επιδεινώθηκαν, σε σημείο που οι ψαράδες εισέβαλλαν στις εγκαταστάσεις της Chisso, και με αυτόν τον τρόπο μετέτρεψαν τη διαμάχη μεταξύ τους σε μείζον πολιτικό πρόβλημα. Αλλά για μια ακόμη φορά, το αποτέλεσμα ήταν η καταβολή μικρών αποζημιώσεων από την επιχείρηση, αυτή τη φορά με τη μεσολάβηση του Κυβερνήτη του Kumamoto.

Πώς η τοπική κοινότητα απομόνωσε τα θύματα

Η ικανότητα επιβίωσης της τοπικής κοινότητας σε Minamata υποσκάφηκε αργά από τις επαναλαμβανόμενες αποτυχίες να υπάρξει λύση στα προβλήματα που προκάλεσε η νόσος Minamata. Όμως, και οι ίδιοι οι ντόπιοι συνέβαλλαν στο να τραβήξει αυτή η υπόθεση σε μακρός. Η Chisso ναι μεν κρατούσε τα

ηνία της πολιτικής δύναμης στη Minamata αλλά, στις αντιδικίες της με όσους προσβλήθηκαν από τη νόσο, μπορούσαν να βασίζονται για ενίσχυση και στους ντόπιους. Οι εργαζόμενοι στη Chisso και τις συμβεβλημένες επιχειρήσεις γύρισαν τις πλάτες τους στα θύματα, επειδή θεώρησαν ότι κάθε επίθεση στην εταιρία απειλούσε τα μέσα βιοπορισμού τους. Με τη πλειοψηφία των πολιτών να την ακολουθεί, η Chisso είχε υπό τις διαταγές της δημόσιους λειτουργούς και ανθρώπους επιρροής. Ως καθιερωμένος τοπικός παράγοντας από παλιά, η επιχείρηση εκμεταλλεύτηκε τους δεσμούς της, γεωγραφικούς, οικονομικούς, και οικογενειακούς στην περιοχή και κατόρθωσε να καταστείλει τα αιτήματα των θυμάτων. Αν και οι αξιώσεις τους για τις αποζημιώσεις ήταν σχετικά μετριοπαθείς, οι διαμαρτυρόμενοι γκετοποιήθηκαν αποτελεσματικά σε μια απομονωμένη ομάδα. Για παράδειγμα, όταν οι παράδες διαμαρτυρήθηκαν στη Chisso το 1959, ο δήμαρχος και ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου της Minamata ηγούνταν μιας αντιπροσωπείας 28 ομάδων που πίεσαν τον Κυβερνήτη να μην αποσύρει τις βιομηχανικές απαλλαγές προς τη Chisso, επειδή μια τέτοια ενέργεια «θα υπέγραφε τον βέβαιο θάνατο της τοπικής κοινότητας», και συνέχισαν αιτώντας από τη Νομαρχία να παράσχει «άπλετη υπεράσπιση ενάντια στις πράξεις βίας», ενώ θερμοπαρακάλεσαν το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης να αγνοήσει κάθε ισχυρισμό που θα έδειχνε τη Chisso ως αιτία της καταστροφής.

Νόσος Minamata

θυμάτων για την πρόοδο που σημείωναν για απαίτηση δεσμεύσεων από την εταιρία, δηλώνοντας ότι «η ανοικοδόμηση του εργοστασίου θα εξαρτιόταν από το αν θα επιτυγχανόταν η συνεργασία με τα εργατικά συνδικάτα και τη τοπική κοινότητα.»

Ξανά, το 1971, όταν οι τοπικές ομάδες μάχονταν σε άμεσες διαπραγματεύσεις για αποζημιώσεις αποκατάστασης, ο δήμαρχος της Minamata ανακοίνωσε ότι «θα υπεράσπιζε τη Chisso ακόμη υπό τη κρίση μιας εθνικής συναίνεσης». (Αργότερα διευκρίνισε ότι αναγκάστηκε να κάνει αυτήν την δήλωση «χάριν της δημιουργίας και της διατήρησης θέσεων εργασίας για τους ανθρώπους»). Για ακόμη μια φορά, το 1975, το Δημοτικό Συμβούλιο της Minamata ζήτησε επίσημα και από το κράτος και από τη Νομαρχία να μετριάσει το φόρτο του έργου της Chisso για την απομάκρυνση της λυματολάσπης από τον κόλπο Minamata. Και ακόμη μια φορά, το 1977, μια οργάνωση που δημιουργήθηκε και χρηματοδοτήθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο έκανε εκστρατεία συλλογής υπογραφών υπέρ της αναδημιουργίας των εγκαταστάσεων της Chisso.

Εν ολίγοις, ο προσεκτικά καλλιεργημένος μύθος του «κοινού πεπρωμένου» μεταξύ πόλης και επιχείρησης είχε ριζώσει βαθιά στην κοινότητα. Αντίπαλοι «της αμοιβαιότητας» διαχωρίστηκαν και καταδικάστηκαν. Τα θύματα και όχι η ασθένεια θεωρούνταν τώρα ως απειλή και κατέληξαν να γίνουν οι αποδιοπομπαίοι τράγοι για τα προβλήματα της κοινότητας. Μέσα σ' αυτήν την παράδοση και προβληματική αντιστροφή της πραγματικότητας, η νόσος Minamata έγινε η ίδια ένα ταμπού.

Αν πρόκειται να γίνει κάτι ουσιαστικά αποτελεσματικό για τον χρόνιο αντίκτυπο της νόσου Minamata, η αρχή πρέπει να γίνει από τη διαμόρφωση μιας νέας αντίληψης στη κοινότητα. Η ιδέα του «κοινού πεπρωμένου» που εξυπηρέτησε τα συμφέροντα της Chisso και πολλοί από όσους εργαστήκαν για αυτά τις προηγούμενες δεκαετίες, πρέπει να απενεργοποιηθούν. Είναι απαραίτητο οι κάτοικοι της Minamata να αποδεσμευτούν από την εξάρτηση σε μια και μόνη εταιρία και τα οικονομικά θεμέλια της κοινότητας θα πρέπει να διαφοροποιηθούν. Μέχρι τώρα, οι υπάρχουσες προσεγγίσεις δεν έχουν παράγει μια λύση στα δεινά που εξακολουθούν να καταστρέφουν τις ζωές και το τοπίο στη Minamata. Αυτή η εναλλακτική λύση μένει να δοκιμαστεί.

Συμπεράσματα

Τα θύματα της νόσου της Minamata προσφέρουν τα ακόλουθα μαθήματα στον κόσμο:

1. Η βιομηχανική ρύπανση προκαλεί ασθένειες, καταστρέφει τα οικοσυστήματα, και προκαλεί άλλες μορφές μη αναστρέψιμων ζημιών. Αυτό σημαίνει ότι η πλήρης αποκατάσταση από τη βιομηχανική ρύπανση είναι αδύνατη. Συνεπώς, τα απόβλητα που παράγονται ως αποτέλεσμα των βιομηχανικών επεξεργασιών δεν πρέπει να απορρίπτονται σε καμία περιβαλλοντική λεκάνη έως ότου καταστούν παντελώς αβλαβή.

2. Η παγκόσμια χημική βιομηχανία **αυτήν την περίοδο** απορρίπτει στο περιβάλλον ως απόβλητα πρόσφατα δημιουργημένες ουσίες, οι συνέπειες των οποίων δεν είναι πλήρως κατανοητές. Επειδή χρειάζεται σημαντικός χρόνος προτού μπορέσουμε να εντοπίσουμε την παρουσία και τις επιπτώσεις των τοξικών ουσιών, είναι αναγκαίο να προληφθεί η διάδοση της ρύπανσης εξ αρχής.

3. Η βιομηχανική υποβάθμιση του περιβάλλοντος παράγει αποτελέσματα που εξαπλώνονται γρήγορα. Είναι, επομένως, απαραίτητο να ελεγχθεί η επίδραση των ρύπων και να μετρηθεί η ζημιά, διαφορετικά θα καθυστερήσει η ανακούφιση των θυμάτων και η αποκατάσταση του περιβάλλοντος.

4. Όταν μια τοπική κοινότητα δεν έχει κανέναν έλεγχο των λειτουργιών των επιχειρήσεων που επηρεάζουν το περιβάλλον

Νόσος Minamata

της, η πιθανότητα το περιβάλλον να καταστραφεί ή να υποβαθμιστεί είναι πραγματική και ρεαλιστική.

5. Οποιαδήποτε επιχείρηση καταστρέφει το περιβάλλον πρέπει να αναλαμβάνει την ευθύνη της αποζημίωσης των θυμάτων και της επανόρθωσης της περιβαλλοντικής καταστροφής.

Υστερόγραφο του συντάκτη

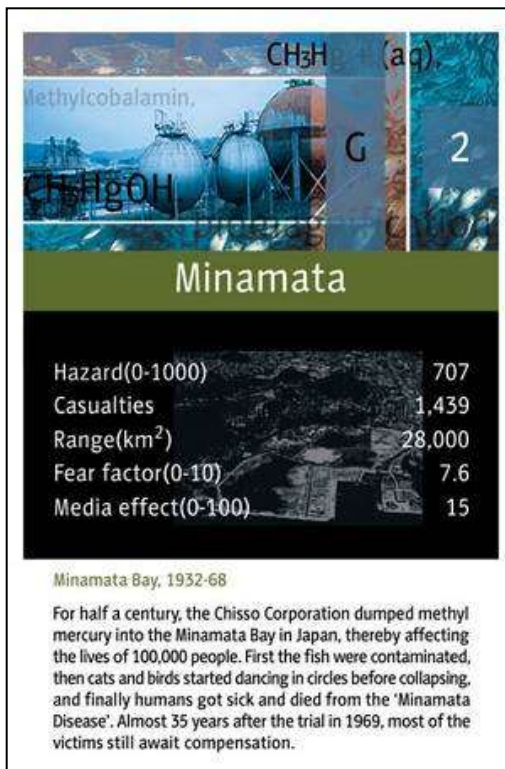
Μελετητές φυσικών καταστροφών έχουν παρατηρήσει ότι οι κοινότητες συνήθως περνούν από συγκεκριμένα στάδια ανάνηψης έπειτα από μια σημαντική καταστροφή. Το τελευταίο από αυτά, είναι μια περίοδος που χαρακτηρίζεται από έργα συμβολικών κατασκευών κι άλλες πρωτοβουλίες που μνημονεύουν το γεγονός και βεβαιώνουν την έναρξη μιας «νέας αρχής». Σε ένα πρόσφατο ταξίδι στη Minamata (Νοέμβριος 1992), οι συμμετέχοντες στο Δεύτερο Διεθνές Συνέδριο της Minamata (που στοχεύει να είναι μια θεραπευτική αντίδραση στα προβλήματα της κοινότητας) επισκέφτηκαν διάφορες τέτοιες εγκαταστάσεις. Μεταξύ αυτών, ήταν ένα πάρκο στη προκουαία, στο αποξηραμένο έδαφος που κάλυπτε τη χώρο απόθεσης λυματολάσπης από τη Chisso, ένα κήπο διακοσμημένος με μπαμπού, ένα εκθεσιακό κέντρο μπαμπού που σκοπό έχει να προβάλλει τις αισθητικές δυνατότητες της ελεγχόμενης απόθεσης αποβλήτων (andfills) αλλά και να προβάλλει μια πολύτιμη ωστόσο, παραμελημένη βιομηχανία χειροτεχνίας μπαμπού. Επίσης επισκέφτηκαν την Αίθουσα Στοιχείων της Νόσου Minamata που εγκαινιάστηκε πρόσφατα και στην οποία εκτίθενται επίσημα επιλεγμένες φωτογραφίες και παρέχονται πληροφορίες για τη νόσο και τις συνέπειές της.

Ως ένα ορισμένο βαθμό, η ύπαρξη τέτοιων έργων, απεικονίζει την αυξανόμενη προθυμία της κοινότητας να αποτινάξει τον χαρακτηρισμό του «παρία» που είχε η Minamata μεταξύ των ιαπωνικών πόλεων, να διαμορφώσει μια νέα συλλογική αυτό-εικόνα και μια νέα οικονομική βάση με τον τρόπο που προτείνει ο Maiguama. Ωστόσο, μάλλον θα χρειαστεί πολύς χρόνος για να ολοκληρωθεί η μετάβαση της πόλης από προβληματική βιομηχανική πόλη σε εκθεσιακό κέντρο «τουρισμού καταστροφής», παραδοσιακών βιοτεχνιών, και οικονομικής ανάπτυξης. Το ψυχολογικό και πολιτικό χάσμα που χωρίζει τα θύματα και τα μη-θύματα είναι μεγάλο. Πολλά θύματα είναι εξαιρετικά καχύποπτα για τα κίνητρα κυβέρνησης και των υπευθύνων των βιομηχανιών που προωθούν αυτή τη νέα εικόνα της κοινότητας. Η ύπαρξη ενός «μουσείου θυμάτων» ιδιωτικής χρηματοδότησης, που αμφισβητεί τις επίσημες εκδοχές της τοπικής ιστορίας, είναι μόνο ένα παράδειγμα. Άλλα σημάδια της έλλειψης ενιαίας θέσης φάνηκαν από μια καταϊγίδα κριτικών σχολίων αναφορικά με τη διαδικασία αποκατάστασης που έγιναν από τους ντόπιους στην ανοικτό διεθνές συνέδριο. Στην Ιαπωνία, τέτοιες δημόσιες επιδείξεις ασυμφωνίας

είναι εξαιρετικά ασυνήθιστες. Αν και οι εκπρόσωποι της εταιρίας Chisso είχαν προσκληθεί από τους διοργανωτές, η απουσία τους έγινε αισθητή.

Είναι ίσως πολύ νωρίς για να πει κανείς αν αυτές οι πρόσφατες εξελίξεις σηματοδοτούν την αρχή του τέλους στη μακρόχρονο αγώνα της Minamata με τις συνέπειες της συνονόματης νόσου. Αυτό που φαίνεται αρκετά ξεκάθαρα, είναι πως η διαδικασία ανάκαμψης έχει εισέλθει σε ένα νέο στάδιο. Τουλάχιστον, η άρνηση και η κωλυσιεργία έχουν αντικατασταθεί από την αναγνώριση και την προθυμία να γίνει μια αρχή για την αναγέννηση της τοπικής κοινωνίας. Η ανάγκη να αντιμετωπιστεί η πραγματικότητα του βιομηχανικού κινδύνου το συντομότερο δυνατόν και να αρχίσει μια διεξοδική αναζήτηση των κατάλληλων λύσεων είναι ένα από τα αναπόφευκτα μαθήματα της Minamata.

Χρονολογική σειρά των γεγονότων

1908

- Η Chisso χτίζει τις εγκαταστάσεις της στη Minamata.

1926

- Η Chisso καταβάλλει τα πρώτα πρόστιμα για τη ζημία που προκάλεσε στην τοπική αλιεία λόγω της βιομηχανικής ρύπανσης.

1932

- Ξεκινούν οι διαδικασίες επεξεργασίας ακεταλδεΐδης στο εργοστάσιο της Chisso όπου χρησιμοποιείται υδράργυρος ως καταλύτης.

1956

- Η νόσος Minamata αναγνωρίζεται δημόσια. Ως αιτία της ασθένειας προσδιορίζεται η δηλητηρίαση με βαρέα μέταλλα μέσω της καταλάνωσης ψαριών και οστρακόδεσμων. Τα βιομηχανικά απόβλητα της Chisso θεωρούνται ύποπτα ως η πηγή μόλυνσης.

1957

- Αξιώσεις των αλιευτικών συνεταιρισμών της Minamata να πάψει η απόρριψη βιομηχανικών αποβλήτων στα τοπικά ύδατα και για επεξεργασία των αποβλήτων προτού αποβληθούν.

1958

- Η Chisso διακινεί τα αποβλήτα που παράγονται από το εργοστάσιο ακεταλδεΐδης από τον κόλπο Minamata σε άλλο σημείο, κοντά στην εκβολή του ποταμού Minamata. Η ρύπανση διαδίδεται σε μεγάλο

Η έκταση της καταστροφής

τμήμα της θάλασσας Shiranui

1959

- Εξακριβώνεται πως η ουσία που προκαλεί την νόσο είναι ο οργανικός υδράργυρος. Οι φαράδες υιοθετούν βίαιες μεθόδους στην προσπάθεια να σταματήσει η απόρριψη βιομηχανικών αποβλήτων και να δικαιωθούν τα αιτήματά τους για αποζημιώσεις. Τα συμπτώματα της νόσου Minamata αναπτύσσονται σε μία γάτα ενός εργαστηρίου, στην οποία πειραματικά χορηγήθηκαν απόβλητα από το εργοστάσιο της Chisso, στο ερευνητικό εργαστήριο της ίδιας της επιχείρησης, αλλά δεν έγινε ποτέ καμία επίσημη ανακοίνωση των πορισμάτων της έρευνας. Η σύμβαση *Mimaikin* (μια απλή έκφραση συμπόνοιας συνοδευόμενη με πενιχρή οικονομική αποζημίωση) συνάπτεται μεταξύ της Chisso και των οικογενειών των θυμάτων. (Σύμβαση που ακυρώνεται αργότερα, στην πρώτη δίκη κατά της Chisso, 1969-1973.)

1965

- Αναγνωρίζονται επίσημα περιστατικά δηλητηρίασης οργανικού υδραργύρου σε κατοίκους του νομαρχιακού διαμερίσματος Νιγκάτα, στην αποκαλούμενη δεύτερη ασθένεια Minamata.

1968

- Σταματούν οι λειτουργίες του εργοστασίου επεξεργασίας ακεταλδεΐδης της Chisso. Η κυβέρνηση ανακοινώνει επίσημη δήλωση ότι «η Chisso (είναι) η αιτία.»

1969

- Θύματα και οικογένειες υποβάλλουν αστικές αγωγές κατά της Chisso απαιτώντας αποζημίωση. Το γεγονός αυτό γίνεται γνωστό ως η Πρώτη Αγωγή κατά της Chisso.

1973

- Η πρώτη αγωγή κατά της Chisso κρίνεται υπέρ των εναγόντων. Συνάπτεται συμφωνία αποκατάστασης μεταξύ θυμάτων και Chisso, η οποία επρόκειτο να γίνει το ανταποδοτικό σύστημα που ισχύει έκτοτε.

1977

- Αρχίζει η απομάκρυνση της λυματολάσπης από τον κόλπο της Minamata. Το έργο ολοκληρώνεται το 1990.

1980

- Θύματα και οικογένειες υποβάλλουν αστική αγωγή κατά της Chisso, της εθνικής κυβέρνησης, και της νομαρχιακής κυβέρνησης του Kumamoto. Το γεγονός μένει γνωστό ως η Τρίτη Δίκη.

1987

- Η τρίτη δίκη κρίνεται υπέρ των εναγόντων. Η εθνική κυβέρνηση και η νομαρχιακή κυβέρνηση του Kumamoto καταδικάζονται για αμέλεια των ευθυνών τους για τη προστασία των πολιτών. Οι κατηγορούμενοι (Chisso, νομαρχιακή κυβέρνηση του Kumamoto και εθνική κυβέρνηση) ασκούν έφεση κατά της απόφασης.

1987

- Ο πρώην Πρόεδρος της Chisso και ο διευθυντής Εργαστασίου κηρύσσονται ένοχοι για επαγγελματική αμέλεια που οδηγεί σε ακούσια ανθρωποκτονία.

1992

- Η Κρατική Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Ιαπωνίας εγκινιάζει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα για την ανακούφιση της ασθένειας Minamata.

ΣΟΦΟΙ ΔΕ ΠΡΟΣΙΟΝΤΩΝ

Θεοί μιν γαρ μελλόντων, άνθρωποι δε γιγνομένων, σοφοί δε προσιόντων αισθάνονται.
ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ, ΤΑ ΕΣ ΤΟΝ ΤΥΑΝΕΑ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ VIII, 7

Οι άνθρωποι γνωρίζουν τα γινόμενα.
Τα μέλλοντα γνωρίζουν οι θεοί,
πλήρεις και μόνοι κάτοχοι πάντων των φώτων.
Εκ των μελλόντων οι σοφοί τα προσερχόμενα
αντιλαμβάνονται. Η ακοή

αυτών κάποτε εν ώραις σοβαρών σπουδών
ταράττεται. Η μυστική βοή
τους έρχεται των πλησιαζόντων γεγονότων.
Και την προσέχουν ευλαβείς. Ενώ εις την οδόν
έξω, ουδέν ακούουν οι λαοί.

Κωνσταντίνος Καβάφης, 1915

***"...Μεταφράζοντας το κείμενο έχω μείνει άναυδη!
Δείχνει ολοκάθαρα το παρόν και το μέλλον της περιοχής σας!..."
(Ανδριάντα, Σάββατο 3 Μαρτίου 2008)***

Αν σε κάτι μας είναι χρήσιμη η ιστορία είναι όταν καταφέρνουμε να διδαχτούμε απ' αυτήν, να γίνουμε «σοφοί» ώστε να δισταθούμε τα «προσερχόμενα». Ίσως έτσι μπορέσουμε να τα αλλάξουμε.
Όπου Μιναμάτα βάλτε Ασωπός και συμπληρώστε με ολόκληρη την περιοχή απ' τον Ωρωπό μέχρι την Θήβα. Μια περιοχή με ενιαίο υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα.
Όπου Chisso Company Limited βάλτε την ελληνική βαριά βιομηχανία που απ' το 1969 αναπτύσσεται και λειτουργεί άναρχα στις παρα-Ασώπειες περιοχές.
Όπου «μεθυλιδράργυρος» βάλτε «εξασθενές χρώμιο» και άλλες ουσίες...
Όπου «νόσος Μιναμάτα» βάλτε τους καρκίνους που θερίζουν στις περιοχές μας τους οποίους όμως έχουμε συνηθίσει και δεν προκαλούν το σοκ που προκαλεί μια τερατογέννεση.
Υπάρχουν κι άλλες ομοιότητες; 200.000 οι κάτοικοι που έζησαν κατά μήκος της ακτής της θάλασσας Shiranui και άλλοι τόσοι περίπου αυτοί που ζουν και εργάζονται πάνω στον υδροφόρο ορίζοντα που τροφοδοτεί ο Ασωπός ποταμός.
Όπως και με την νόσο Μιναμάτα έτσι και με τον καρκίνο: δεν γλιτώνεις...
Μια ουσιώδης διαφορά όμως που κάνει χρήσιμη για εμάς την ιστορία της Μιναμάτα βρίσκεται στον ΧΡΟΝΟ. Απ' το 1908 που ξεκίνησε την δραστηριότητα της η Chisso μέχρι το 1956 όπου η «νόσος» αναγνωρίστηκε επίσημα (περίοδος πρώτη) μεσολάβησαν 48 χρόνια. Από το 1956 μέχρι και το 1992 (περίοδος δεύτερη-εκεί σταματά το κείμενο την εξιστόρηση) μεσολάβησαν άλλα 42 χρόνια δικαστικών αγώνων και άλλων δράσεων και ζυμώσεων.
Στα Οινόφυτα και τις άλλες περιοχές μόλις τελειώνουμε την πρώτη περίοδο. Από το 1969 που ο Ασωπός χαρακτηρίστηκε αποδέκτης βιομηχανικών λυμάτων μέχρι και το Αύγουστο του 2007 όπου «ανακαλύψαμε» εξασθενές χρώμιο στο νερό μας, μεσολάβησαν 38 χρόνια εγκληματικής κρατικής αδιαφορίας, εγκληματικής βιομηχανικής δραστηριότητας και τοξίνωσης των πολιτών. Τώρα μπαίνουμε σιγά-σιγά στην δεύτερη περίοδο και μελετώντας την ιστορία της Μιναμάτα μπορούμε να γίνουμε πιο αποτελεσματικοί στην διεκδίκηση του βασικού και πρωταρχικού δικαιώματός μας στην ζωή.
Υπάρχουν και άλλες σημαντικές ομοιότητες και διαφορές όπως στον τρόπο που αντιδρά το «θιγόμενο» κομμάτι της κοινωνίας, το «μη θιγόμενο», οι εξουσίες, η βιομηχανία κλπ μα εάν κάναμε εκτενή αναφορά σ' αυτά θα στερούσαμε απ' τον αναγνώστη την δυνατότητα να αφουγκραστεί το κείμενο και να κάνει μόνος του τις απαραίτητες αντιστοιχίες.

Αυτή η διαδικασία, **κριτική σκέψη** λέγεται... Και είναι κάτι, που εάν δεν είχαμε εγκαταλείψει ως πολίτες αυτής της χώρας πολλά-πολλά χρόνια πριν, δεν θα αντικρίζαμε σήμερα τον εφιάλτη.

Introduction

done to shape a new post-disaster future, many problems remain unresolved or unattended to. The author characterizes Minamata's experience as both a failure of government to protect the health and welfare of citizens who possessed little power to act in their own behalf and the outcome of a flawed public ethic that promoted unfettered economic development at the expense of citizens' rights to a safe environment.

Από τον πρόλογο της έκδοσης:

[...]

Ο συγγραφέας χαρακτηρίζει την υπόθεση της Μιναμάτα, τόσο σαν...

...μία αποτυχία των Αρχών να προστατέψουν την υγεία και την ποιότητα ζωής των κατοίκων που είχαν ελάχιστη δύναμη για να την χρησιμοποιήσουν για το συμφέρον τους...

όσο και...

...σαν το αποτέλεσμα μίας «ελαστικής» κοινωνικής ηθικής που προήγαγε την άναρχη, την ακατάσχετη οικονομική «ανάπτυξη» σε βάρος του δικαιώματος των πολιτών σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

Για περισσότερες πληροφορίες και την επικαιρότητα της τεράστιας περιβαλλοντικής καταστροφής του Ασωπού ποταμού, επισκεφτείτε το blog:

AsoposSOS.wordpress.com